

Isten „dolgozik”

Az apai áldás hiánya és „égi Atyánk” gyógyító jelenléte

ÉLETRE SZÓLÓ „SAJÁT ÉLMÉNY”

2012 márciusában együtt üldögéltem szüleimmel Sepsiszentgyörgy egyik kávézójában. Ünnepléses pillanat volt, hiszen édesapámmal mindketten ebben a hónapban ünnepejük születésnapunkat, ám előrejelzése szerint e mostani találkozás még ennél is többet ígért. Kezét a kezemre tette, és így szólt (csak részleteit idézem): „Édes fiam! Valamivel több, mint negyvenhárom éve, amikor megtudtam, hogy érkezel, a hátam közepére kívántalak. Éretlen egyetemista voltam, még tanulni és szórakozni szerettem volna, te pedig keresztülhúztad a számításaimat. Egyik napról a másikra kellett felnőnem. A polgári neveltetés természetesen kötelez – tehát feleségül vettem édesanyádát –, és mindent megtettem azért, hogy megfelelően fogadjalak: foglalkoztam veled, mesét olvastam neked, rengeteget kirándultunk együtt... de a tüske ott maradt. Lelkem mélyén tagadtam érkezésed, te pedig érzékeny magzat, majd gyermekecske lévén, gondolom, hogy mindvégig érezted ezt. Azt hiszem, hogy ezért volt annyi értelmetlen konfliktus közöttünk... *Bocsáss meg, kérlek! És szüless meg, engedem, hogy megszüless... éppen ideje!*”

A beszélgetést követő napokban „összeállt” az életem. Értelmet kapott a történések sora: folyamatos konfliktusaim apámmal, hosszú időre elnyúló „kamaszkorom” – harmincas éveimbe is átnyúló lázadásom –, sutaságom mindenkorai előjáróim, vezetőim jelenlétében.

Ott és akkor azonban még csak egy dolgot éreztem: *most már tényleg jogom van az élethez. Apám igent mondott rám: végre megszülethetek.*

Zokogni kezdtem.

ÁLDÁS – EGY RITKÁN HASZNÁLT FOGALOM ÉS JELENTÉSEI

Az *áldás* kifejezést a modern ember már alig használja. A hozzá kapcsolódó szófordulatok és mozdulatok (ritusok) is kikoptak a köztudatból, pedig a „régiek” életének még szerves része volt...

De mit is jelent tulajdonképpen az áldás? A *Magyar nagylexikon* meghatározása szerint valási fogalom. Lényege: „erő átadása személyeknek és tárgyakkal mágiakusnak hitt szavak és mozdulatok”¹ segítségével. „Voltaképpen hagyományos formában elmondott jókívánság... de elmondója kívánsága teljesítését a vallás felsőbb lényeitől kéri.”²

A teológiai értelmezés összhangban van a fenti meghatározással: az áldás jelentése „kmondott szóval üdvhozó erőt közvetíteni, valakit üdvhozó erő hordozójává... tenni”.³

a) *Az áldás forrása a teremtő Isten.* „Ő a forrása minden erőnek, az üdvhozó, boldogulást, virágzást elősegítő erőknél különösképpen. Megáldja az élőlényeket a teremtés után, ezért szaporodnak, ezért töltik be a földet (1Móz 1,22)”,⁴ megáldja az embert, ezért „szaporodik és uralkodik a többi teremtményen”.⁵

Kiemelkedő szerepe van Ábrahám (a kiválasztott) elhívástörténetében. Ábrahám „nemcsak szaporodást, nagyságot nyer vele, hanem maga is áldás hordozója lesz”. Hatása „itt már a megváltás felé mutat” (vö. 1Móz 12,2 k.).⁶

b) *Az Ábrahám leszármazottain keresztül ígért áldás Jézus Krisztusban teljesedett be* (ApCsel 3,25). *Ő a mennyei erő hordozója, a bevonuló Messiás, ezért nevezik áldottnak.*⁷ Benne és ál-

1 *Magyar nagylexikon*, Magyar Nagylexikon Kiadó, Budapest, 1999, 446. ■ 2 Uo. ■ 3 Bartha Tibor (szerk.): *Keresztény bibliai lexikon*, Kálvin, Budapest, 2000–2004, 35. ■ 4 Uo. ■ 5 Uo. ■ 6 Uo. ■ 7 Uo.

tala a keresztyén gyülekezet lelki áldásban részesül (vö. Ef 1,3). Mennyei hatalmánál fogva áldja meg a kisgyermeket, akiket szüleik eléje visznek (Mk 10,16), és mennybemenetelekor áldással búcsúzik a tanítványoktól is.

c) *A Szentírás tanúbizonysága szerint – bár az áldás forrása elsősorban Isten* – emberek is áldhatnak. Ez azonban csak akkor hatásos, ha Isten felhatalmazása alapján történik: abban a bizalomban, hogy Isten teszi hatásossá áldásukat (vö. Zsid 11,20).

Áldást adhatnak az „atyák” – legyen szó akár biológiai felmenőkről, akár a választott nép szellemi atyjairól: az Ábrahámnak adott áldást Isten maga újíttja meg az ígélet szerinti fiún, Izsákon,⁸ ám az ő gyermekét, Jákobot már Izsák áldja meg.

Jákobnak az Úr nevében történő áldása következtében fiai és unokái egy-egy törzs ősatyjává válnak: „üdvhozó, boldogulást, virágzást elősegítő erők” áradnak életükbe.

d) Látva az áldás fontosságát – boldogulást és üdvöt hozó erejét, hadd fűzzek ide egy olyan gondolatot is, amelyet a bibliai lexikonok nem említenek, de a Szentírás történetei egyértelművé teszik: jelentősége miatt az áldás hiánya vagy megvonása kenyértöréshez, konfliktusokhoz vezet. Az, aki lemarad róla, nem „boldogul” – nem teljesedik ki az élete, érthető tehát Káin testvérgyilkossága, amikor Isten az ő áldozatát elutasítja, Ábelét azonban elfogadja. Nincs nagyobb sérelem az elutasításnál, annál, amikor ezt mondják: „Nem kellesz...! Sem te, sem a műved, sem a szereteted. Nem mondom rád igent!”

AZ ÁLDÁS HELYE – JELENLÉTE ÉS HIÁNYA – NAPJAINKBAN

Bár a Szentírásban található módozataival napjainkban már alig találkozunk, bizonyos for-

mákban most is megvalósul az áldás. Hadd emeljem ki e fogalom két – az eddigiek során egyértelművé vált – jellemzőjét:

– A választottnak szól, akire *igent* mondott az áldás osztója. Első jelentése tehát: „elfogadlak, hozzám tartozol, oltalmam/Isten oltalma alatt állsz!”

– De az áldásosztó – legyen szó a mennyei Atyáról, földi apáról vagy papról – egyúttal a kiválasztott boldogulását is elősegíti: „boldogulást, üdvhozó erőt árasztok rád”, elősegitem az érvényesüléset – üzeni szava és gesztusa.

A szülő-gyermek kapcsolat működésének elsődleges meghatározója ma is az elfogadás, a védelem alá vonás, illetve a boldogulás munkálása; *Linda Schubert* megfogalmazásában: a beleegyezés, a bátorítás, a boldogulás elősegítése.⁹

A kérdés csak az: a szülők – és elsősorban az apák! – tudnak-e áldáshordozók lenni gyermekeik számára?

a) *Steve Biddulph Hogyan neveljünk boldog gyermeket?* című könyvében a szülői üzenetek jelentőségére hívja föl a figyelmet: „Minden egyes nap hipnotizáljuk valahogy gyermekünket”,¹⁰ „(...) gyakran hallottam – folytatja – szülőket így beszélni:

- Reménytelen vagy.
- Istenem, csak bosszúságot jelentesz!
- Te idióta, hagyj már abba!”

Ez a fajta programozás, amellyel oly sok fiatal kényszerül felnőni, egyfajta családi átokként végigvonul a generációkon.¹¹ Úgy hívják: önbeteljesítő jóslat – mert ha elég gyakran mondogatják, igazzá válik... Ha így beszélünk egy gyermekhez, nem csupán annyi történik, hogy pillanatnyi rossz érzést okozunk neki. „A ledorongolásnak szuggesztív hatásuk is van, amit észrevétlenül fejtenek ki. Olyanok, mint a gyermek agyában elültetett magvak, melyek kikelve formálják majd a gyermek önmagáról alkotott képét.”¹²

Ezt támasztja alá Perfiled agybeszélés munkássága is: a doktor műtéteit követő kutatások megerősítették, hogy „minden örökre tárolódik agyunkban, minden egyes látvány, hang és ki-

8 Uo. ■ 9 L. Schubert: *Az atyai áldás gyógyító ereje*, Marana Tha, Budapest, 1996, 12. ■ 10 S. Biddulph: *Hogyan neveljünk boldog gyermeket?*, Magyar Könyvklub, Budapest, 2002, 11. ■ 11 2Móz 20,5b: „...megbüntetem az atyák vétkeit a fiakban, harmad- és negyediziglen, akik engem gyűlölnék.” ■ 12 S. Biddulph: *Hogyan neveljünk boldog gyermeket?*, i. m. 12.

mondott szó, méghozzá azokkal az érzésekkel egyetemben, amiket akkor éreztünk”,¹³ amikor az adott esemény történt.

Egy gyermek tele van kérdésekkel: „Ki is vagyok én?” „Miféle ember vagyok én?” Az önmeghatározás e kérdéseire építjük fel felnőttként az életünket, és szerepet játszanak valamennyi jelentősebb döntésünkben. Akár azt sugallja az üzenet, hogy „annyira lusta vagy!”, akár azt, hogy „nagyszerű gyerek vagy!” – ezek a fontos „felnőtt” személyektől jövő minősítések mélyre hatolnak, és szilárdan beépülnek a gyermek tudatalattijába.”¹⁴

b) A verbális programozás mellett azonban a szülő gyermekével szemben megnyilvánuló nonverbális attitűdjének is programozó ereje van. Például a szülő elutasító magatartása, hiánya, vagy az „itt vagyok, de számodra mégsem vagyok jelen” üzenetet hordozó viselkedés is támaszthat elégtelenségérzetet a gyermekben.

Feldmár András *Szégyen és szeretet* című könyvéből idézek:

„Laingnek – amerikai pszichiáter – volt egy páciense, egy idősebb nő. Azt mondta, hogy bár egész életében normális életet élt, úgy érzi, hogy valamikor bezárult a szíve, és képtelen megnyitni. Beszélgettek egy órát, de nem jutottak semmire. Laing nagyon nyíltszívű ember volt, és valami mégis történhetett közöttük, mert aznap este, amikor a nő hazament, egyszer csak érezte, hogy kinyílt a szíve. Abban a pillanatban... elkezdett sírni, és vissza tudott emlékezni arra a pillanatra, amikor bezárta azt... tízéves kislányként apjával a vonaton ült, és megmutatott neki egy rajzot, amit akkor készített, és nagyon büszke volt rá. Az apja rápillantott, vállat vont, majd olvasott tovább...”¹⁵

c) A szülők tehát programozzák gyermekeiket. Szavaik üzenete nyomán alakul ki a gyermek önértékelése, önmeghatározása, és az így kifejlődött énkép hatására formálódik az élet. Ezek alapján dönti el a gyermek, hogy „mire le-

het képes”, „mire érdemes”, mi jár neki az életből „alanyi jogon”.

De nemcsak ez hat a gyermek életének alakulására, hiszen egy szülő hiánya – biológiai vagy „érzelmi távolléte” – ugyancsak életformáló üzenetet hordoz. „Nem érdekelsz”, „nincs szükségem rád”, vagy ezzel éppen ellentétes üzenetek határozzák meg azt, hogy felnőttként kik leszünk, mit várunk az életből, hogyan „vesszük az akadályokat”. A gyermek boldogulásáért, esetleges kudarcáért tehát a szülők is felelősek. Szavuk, jelenlétük, vagy éppen hiányuk lehet átok és áldás is: előremozdító, áldásos vagy ledorongoló.

APÁINK SZEREPE:

APAHÍÁNY = ÁLDÁSHÍÁNY?

Napjainkban egyre többször hallani arról, hogy „apahiányos” társadalomban élünk. Hiányzik az apa, mert a szülők elváltak; mert egész nap dolgozik, és mire hazaér, fáradt, így érzelmileg távol marad a családi történésektől; vagy mert ő is apa nélkül nőtt fel, így képtelen egy egészséges apakép felmutatására.

Kérdés: szükség van-e rá egyáltalán? Van-e olyan feladat, amelyet valóban csak ő tud ellátni? Nem elég az édesanya egy gyermek biztonságos, egészséges felneveléséhez?

James Youniss és Jacqueline Smollar kutatásai alapján „munkamegosztásról” beszélhetünk: „Az apák képviselik az otthoni tekintélyt. Felelősségük abban áll, hogy a gyermekeknek hosszú távú célokat jelöljenek meg [...] a gyermekek anyjokkal inkább személyes témákról beszélnek...”¹⁶ Az apa szerepköre tehát más, mint az anyáé, de jelenlétére – a gyermek egészséges fejlődése szempontjából – ugyanúgy szükség van. Ha nincs jelen, hiánya későbbi hiányok sorát vonja maga után:

A Pécsi Evolúciós Pszichológia Kutatócsoport eredményei szerint az apa nélkül felnövő gyerekeknél „gyakoribb a szabályszegő viselkedés” és a „párkapcsolatok fellazulása”.¹⁷ Takács Judit

13 Uo. 19. ■ 14 Uo. 16. ■ 15 Feldmár A.: *Szégyen és szeretet*, Jaffa, Budapest, 2008, 19. ■ 16 M. Cole – S. R. Cole: *Fejlődéslélektan*, Osiris, Budapest, 1998, 614. ■ 17 Pécsi Evolúciós Pszichológiai Kutatócsoport: Fejlődés, szocializáció. <http://www.evoluciospszichologia.hu/9-fej337deacutes-szocializaaacutecioacute.html>

pszichiáter így fogalmaz: „Az apahiány a fiúkat a saját férfiszerepük kialakításában bizonytalánítja el.”¹⁸

A nemi szerepekben jelentkező konfúziók és a szabályszegés mellett megjelenik a harmadik hiány is: az apa nélkül felnövő gyermek nehezebben kezeli a krízishelyzeteket, stressztűrő képessége nehezen vagy egyáltalán nem alakul ki. Hadd utaljunk ismét James Youniss és Jacqueline Smollar kutatásaira: az apa jelenléte a hosszú távú kompetenciák, célok kialakulásához és kijelöléséhez fontos. És mi a leghosszabb távú cél? A minőségi élet. Az apa feladata tehát „meggyőző életmintát” adni.

C. G. Jung így beszél erről: „Az apa-óskép (archetípus) mindannyiunk belső világában él és hat, ez határozza meg a férfihez, a törvényhez, az államhoz, az értelemhez, a szellemhez és a természeti dinamizmushoz fűződő viszonyt. Az apa az alkotó és a tekintély. Ő felelős a megértésért... Komoly lelki úr keletkezik, ha a gyermek közelében nincs olyan férfiember, akire – mint jó példára – felnézhet. Az ilyen személy hiánya vagy méltatlan volta az égi Atyára is árnyékot vetet.”¹⁹

A kérdésünk az: gyógyítható-e az ilyen mérvű hiány?

IVETT – ÉS ÖRÖKSÉGEI

Egy erdélyi nő, Ivett gyerekkorára három férfi hatása nyomta rá a bélyegét. Nagyapja születése pillanatától elutasította, haláláig mondogatva neki: „Kár, hogy lánynak születél.” Ötödik osztályos kislány volt, amikor édesapja „szekuskúra” áldozata lett. A meghurcolt apa cukorbeteg lett, visszahúzódott – a tortúra után már nem lehetett rá számítani –, s hamar el is hunyt. A harmadik férfi egy pap volt, aki – még a csókolózást is bűnnek nyilvánítva – egészségtelen prudériát sulykolt hittanosaiba. Csak később derült ki róla, hogy szeretőket tart.

Ivett haraggal telve érkezett a csoportba. Az interjúban feltett kérdésünkre így válaszolt: „Düh van bennem, bemeszelnék a besúgónak

és annak a papnak is! Ez a legrosszabb: a düheim.”

„Bénaságára”, tehetetlenségére azonnal felfigyeltünk.

Első játékában a harmincnyolc éve béna *bethesdai beteg* szerepét játszotta el. Megdöbben, amikor Jézus megkérdezte tőle, hány éve beteg. Saját válasza is meglepte: „*Serdülőkorom óta béna vagyok.*” A következő alkalommal – a mamréi jelenés csoportjátékában – *Sára* volt, *aki az angyalok külön hívására sem jött ki a sátorból* (ismét a mozdulatlanság). Számára az jelentette volna a csodát, ha Ábrahám jön be érte, de ez nem történt meg... Harmadik alkalommal agyagozásra hívtuk a csoportot. Ivett kislányt tartó kezét formázott, és a visszajelző körben így mutatta be: „Gondviselő anyám keze, amiben egy ötödik osztályos kislány ül. De hiányzik fölüle az óvó apai kéz. *Apám nem volt sehol.* Miután az a besúgó feljelentette, többször is bevitte a szeku, *lebetegedett, összeroppant... Meg tudnám ölni!*”

Ivett a „meg tudnám ölni” részt kétértelműen fogalmazta meg: a besúgó mellett az édesapjára is lehetett érteni. Csak konkrét kérdésünk után tisztázta, hogy „természetesen” a besúgóra gondolt. Gyarapodó kérdéseink és megfigyeléseink közt ez is megfogalmazódott: kire haragszik tehát valójában? A besúgóra vagy tehetetlen édesapjára?

Olyan nő állt tehát előttünk, aki kamaszkora kezdetén „elveszítette” az édesapját. Az biológiailag ugyan jelen volt még egy ideig, de nem lehetett rá számítani: biztonságos háttérrel nem tudott teremteni lányának, és betegsége miatt még konfrontálódni sem volt szabad vele. Az így kialakult helyzet a nőiesedő, kamaszodó kislányt két dologtól fosztotta meg: a kamaszkori lázadások megélésének lehetőségétől (az „édesapád beteg, ne zavard!” jellegű mondatok némaságra ítélték), és az elfogadó, bátorító, biztosságot adó apai energiától, amely „igent mondott volna” bontakozó életére, nőiségére. Erre még rátevéődött a nagyapától érkező folyamatos elutasítás, és a körülrajongott plébános okozta csalódás. Élete minden jelentős férfi szereplője cserbenhagyta...

18 Dr. Takács Judit: *Apa nélkül.* ■ 19 Bodrog M.: *Anyagyógyászat*, Kairosz, Budapest, 1998, 111.

AZ ATYA JELENLÉTÉBEN

A tények ismeretében két vonalon próbáltunk elindulni.

- Ivettben az elutasítottság és a „becsapottság-érzése” miatt akkora fájdalom volt, amely teljesen „lebénította”. Ahhoz, hogy talpra állhasson, hangot kellett adnia csalódásának, dühének.
- Az egykori – folyamatosan nemekbe ütköző – kamasz lánynak szüksége volt egy – az életére, női mivoltára igent mondó – „férfi” entitásra. Ezért döntöttünk úgy, hogy Isten, az „Atya” elfogadó, gyógyító, helyreállító jelenlétének megtapasztalására adunk lehetőséget. Jung fentebb már idézett megfogalmazása szerint egy igazi, példakép értékű férfi hiánya vagy méltatlan volta az égi Atyára is árnyékot vet. Ez megfordítva azt is jelenti, hogy az égi Atya áldó jelenléte, életünkre, milyenségünkre mondott igenje gyógyítóan hathat a földi apáink által ejtett sebeinkre.

A két folyamat párhuzamosan haladt.

- Ivett egy szereptréningben vállalta a keresztre feszített Jézus szerepét, de itt egyelőre még nem szólalt meg. Képtelen volt kimondani a megbocsájtó ígéretet, de átkot sem tudott kiáltani megfeszítőire. Ezt követően Ézsau és Jákob történetén keresztül a tehetetlen apával való szembenézésre próbáltunk teret biztosítani.
- Önfogadásával ugyancsak lépésenként dolgoztunk. Negyedik alkalommal a csoporttagok – a Jer 1,4–5 és az Ézs 53,2 alapján – fonálból két emberi kontúrt készítettek. Az egyikbe azokat a tulajdonságokat, értékeket helyezték, amelyeket szüleik vártak tőlük, a másikba pedig azokat, amelyekkel Isten ajándékozta meg őket teremtésük pillanatában. Ezután összehasonlították az alkotásokat. Ivett két figurája alapjaiban tért el egymástól: az Isten által teremtett figura nő volt, a másik pedig férfi. A „Biddulph-féle” programozás tehát működik: nagypapa szavai beleégték, de szíve mélyén tudta, hogy egy magasabb, mindenkinél fontosabb Entitás igent mondott létezésére.

Jelentős előrelépést hetedik találkozásunk alkalmával, egy „templomépítés” során tapasztalhattunk. Először a szakrális épület makettjét építettük meg a csoporttagokkal, majd ezt követően – azáltal, hogy az épület alkotóelemeiként léptek be a térbe – *belőlük* épült fel a salamoni templom. Célunk a délután teológiai üzenetére való rámelegítés mellett („együtt alkotjuk a Krisztus-testet”) az volt, hogy csoporttagjaink sajátosságaikkal együtt találják meg helyüket Isten teremtett rendjében: személyiségükre, adottságaikra elhangozzék a megerősítő „mennyei igen”.

Ivett első perctől kezdve női mivoltán dolgozott: a templommakett elkészítésénél az asszonyok természet próbálta felépíteni, de egyik csoporttársa „átnevezte” az általa épített részt. Idézem: „Finom köveket akartam az asszonyok termékének. Átnevezték. Az anyák terme sziklás lett.” A templomépítésnél már elérte célját: „A templomban már jól éreztem magam, ott az asszonyok terme voltam. Itt minden történik, ami élet: öröm és bánat...” A visszajelző kört gyönyörű mondattal zárta: „Ki tilthatja meg nekem, hogy nő legyek? Senki...!” Felismerése egyértelmű: Nő volta, nőiessége, női értékei első sorban nem külső tényezőktől függenek, hanem önmagukból fakadnak. Fontos a templomépítést követő mondata is: számára „asszonyok terméként” „történhet az élet”. A hiányzó – a nemi identitást is erősítő – apai áldás, elfogadás helyét Istennek a teremtésben megnyilvánuló igenje, elfogadó jelenléte vette át.

Utolsó előtti alkalmunkon a „változás arcaival” – örömeivel, fájdalmával, bizonytalanságával – dolgoztunk. Már a bejelentkező körben egyértelművé vált, hogy *új szemlélettel érkezett*. Nemrég szakadt meg addigi párkapcsolata, de ezt most másképp élte meg, mint eddigi szakításait: „Már nem csak rólam szólt, nem csak én vagyok hibás.” Ráadásul megszokott bénultsága és lefojtott haragja helyett egy jókedvű, étellel teli nőt láthattunk, aki asszonyi szerepeit próbálgatva állt előttünk. Jób történetében ő lett a betegségeiből gyógyuló férfi felesége, aki szívvel-lélekkel állt gondjaiból épülő társa mellett: „Nem rózsaszín az élet, de a nehézségeken át-lendültem... Miért feleségszerepre vállalkoz-

tam? *Nekem nem kellene a férfiszerepek! Ott álltam feleségként, próbáltam megfogalmazni a mondataimat, nem jött ki egy szó sem. Elmosolyodtam... Szeretem, ha én vagyok erős – gyerekoromtól az volt a fontos. Most a férjem megfogta a kezem, és én szó nélkül követtem.*”

Az estét így zárta: *„...változás a női szerepeimben. Jó volt, amikor simogatták az arcomat.”* Elengedte (vagy „átengedte”?) magát. A férfi jelenléte, érintése nem szorongást, bizonytalanságot, gyanakvást, hanem jó érzést váltott ki belőle.

TÖRTÉNETÜNK VÉGE ÉS AZ ÉLET KEZDETE

Utolsó találkozásunk során a visszatekintésre és a búcsúra fektettük a hangsúlyt. A csoporttagok a közös folyamat egy-egy olyan történetét elevezték fel, amely annak idején megérintette őket. Ivett Ézsau és Jákob történetét játszotta újra, visszajelzése szerint azonban lényeges különbségekkel: „Akkor – Izsákként – csak azt mondtam: az áldást nem vonom vissza! Most meg tudtam ölelni magamat a fiamban, Jákobban.” *Az áldást kunyeráló, kicsaló, az apa által talán nem is tudatosan elutasított kisebbik fiúban meg tudta érezni egykori „elutasított” önmagát. Magához ölelte, meggyászolta a szeretethiányos, igazi apai jelenlét, támogatás után sóvárgó kislányt. Hosszú utat járt végig. Idézem: „Első bibliai történetem a bénáé volt. Aki koldult. Most ilyen vagyok!” – fényképet vett elő, amelyen tiszta szívből mosolygott. „Ez az Ivett mosolyog, nem koldul!”*

Ivett súlyos árnyakkal küzdött, apja hiányának és a nagypapja részéről megtapasztalt erős elutasításnak az árnyékával. Az „apai áldás”

nélkül felnövők összes jellegzetességét produkálta:

- nemi szerepeiben folyamatos problémákkal küzdött;
- állandóan lázongott felettesei ellen;
- stresszhelyzetekben tehetetlenné vált – „lebénult”.

Ha a lényegét egy mondatban kellene megfogalmaznom, ez lenne az: *az apa elfogadó, bátorító, biztonságot sugárzó jelenlétének hiánya megkötöz.* Mindenkit másképp, hiszen a nemi identitás, a környezet, a másik szülő minősége stb. sajátosan színezik a folyamatot, de a „magprobléma” azonos. És nem kell ehhez fizikai távollét. Gyakorló szülőként, egy zöld szemű, vöröses hajú kis boszorka édesapjaként – magamban is tudatosítva! – ismétlem: az elutasító apa, az emberi, férfiúi, társi stb. minőségében „lecsúszott” apa ugyanoda vezethet, mint egy olyan „édesapa”, aki egyszerűen összecsomagol, és „simán kilép” gyermekei életéből.

A csoportban megtapasztaltak alapján elmondhatjuk, hogy Isten életet ajándékozó, elfogadó szeretetével arra is igent mond, akit mi sokszor képtelenek vagyunk elfogadni. Áldásképp – életerőt igentől, elfogadás, bátorítás utáni sóvárgással – oda lehet vinni hozzá a bennünk élő sérült kisgyermeket is. Mert az ő szentélyében – jelenlétében – minden a helyére kerül: összhangba kerülünk teremtett önmagunkkal.

Ivett leült Isten szentélyében. Az „asszonyok terméként” ült le. Elhitte, hogy *ott helye van*, és azt is elhitte, hogy *az a helye*. Utána felállt, és – bár bénasága még hosszú ideig kísérteni fogja –, botladozó léptekkel elindult: az élet felé.

Mert Isten „dolgozik”. A bibliodramán keresztül is...